LISÄMATERIAALI KUNNAN PÄÄTÖKSENTEKIJÖILLE

Näin kunta huomioi tuki- ja liikuntaelinterveyden päätöksenteossa ja toimeenpanon seurannassa

Kansallinen TULE-ohjelma

Tavoite	Mitä kunnan tulee tehdä?	Vuosittaiset toimenpidemittarit	Tulos- ja vaikutusmittarit
Tule-terveys osaksi kunnan johtamista	• Kirjataan fyysistä toimintakykyä ja tule-terveyttä koskevat tavoitteet kuntastrategiaan, talousarvioon sekä hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan. • Päätösten ennakkoarvioinnissa arvioidaan vaikutukset myös liikkumiseen, toimintakykyyn, osallisuuteen, esteettömyyteen ja eri väestöryhmien mahdollisuuksiin osallistua. • Nimetään vastuutaho, sovitaan poikkihallinnollisesta koordinaatiosta, varataan määräraha ja käsitellään tavoitteiden etenemistä vuosittain osana hyvinvointiraportointia sekä kunnan ja hyvinvointialueen hyte-neuvotteluja.	• Osuus päätöksistä, joissa on tehty hyvinvointi-, terveys- ja yhdenvertaisuusvaikutusten ennakkoarviointi. • Osuus hyvinvointisuunnitelman toimista, joille on nimetty vastuutaho, määräraha, aikataulu ja mittari. • TEAviisarin liikunnan edistämisen pistemäärä.	Keskeisten toimintakykyindikaattorien kehitys ja erot sukupuolen, iän, asuinalueen sekä mahdollisuuksien mukaan koulutuksen tai tulotason mukaan.
Turvallinen ja esteetön arkiympäristö	Rakennetaan yhtenäisiä kävely- ja pyöräilyreittejä. Huolehditaan valaistuksesta, talvikunnossapidosta, levähdyspaikoista, esteettömyydestä, lähiluonnosta ja palvelujen saavutettavuudesta.	• Osuus asukkaista, jotka asuvat enintään 500 metrin kävelymatkan päässä maksuttomasta, esteettömästä ja ympärivuotisesti kunnossapidetystä ulkoilu- tai lähiliikuntapaikasta. • Talvikunnossapidon laatutavoitteen täyttävien pääreittien osuus. • Korjattujen esteettömyyspuutteiden osuus havaituista puutteista. **Paikkatietoa voidaan yhdistää LIPAS-tietokantaan.**	Kävelyn ja pyöräilyn määrä ja kulkutapaosuus, reittien käyttäjämäärät sekä asukkaiden kokemus ympäristön turvallisuudesta ja esteettömyydestä. **Tietoa voidaan kerätä laskureilla, kuntakyselyillä ja alueellisilla henkilöliikennetutkimuksilla.**

Jatkuu

Tavoite	Mitä kunnan tulee tehdä?	Vuosittaiset toimenpidemittarit	Tulos- ja vaikutusmittarit
Taloudellisesti mahdollinen osallistuminen	• Tarjotaan maksuttomia tai edullisia liikunta-, kulttuuri- ja harrastusmahdollisuuksia esimerkiksi ulkona, liikuntatiloissa ja uimahalleissa mm. hyödyntäen järjestöyhteistyötä kaikille ikäryhmille. • Alennetaan maksuja pienituloisilta, viedään toimintaa alueille, joilla osallistuminen on vähäistä ja avataan koulujen sekä muiden julkisten tilojen käyttöä asukkaille ja järjestöille. • Varmistetaan, että toimintaan pääsee julkisella liikenteellä tai muilla saavutettavilla kulkuyhteyksillä.	• Maksuttomien tai edullisten ohjattujen tuntien määrä / 1 000 asukasta. • Käyntimäärät / 1 000 asukasta. • Toiminnan tavoittavuus eri asuinalueilla. • Kolmen kuukauden jälkeen mukana jatkavien osuus.	• Osallistumis- ja liikuntaerojen kaventuminen kunnan alueiden välillä. • Taustatietoina esimerkiksi lapsiperheiden pienituloisuus, pitkäaikaistyöttömyys ja pitkäaikainen toimeentulotuen saaminen Sotkanetistä.
Lasten ja nuorten toimintakyky	• Mahdollistetaan päivittäinen liikkuminen varhaiskasvatuksessa ja koulussa sekä niiden lähiympäristöissä: liikunnalliset välitunnit, aktiiviset koulumatkat sekä liikkumisen integrointi oppisisältöihin. • Huolehditaan, että myös lapset ja nuoret, joilla on lihavuutta, kipua tai toimintarajoitteita voivat osallistua saaden onnistumisen kokemuksia. Liikkumisen mahdollisuudet tukevat samalla mielen hyvinvointia, osallisuutta ja syrjäytymisen ehkäisyä.	• Päivittäistä liikkumista toteuttavien varhaiskasvatusyksiköiden ja koulujen osuus. • Liikunnallisia välitunteja toteuttavien koulujen osuus. • Kävellen tai pyörällä koulumatkansa kulkevien osuus. • Tuettuun harrastustoimintaan osallistuvien määrä.	• Move!-testit: heikon fyysisen toimintakyvyn omaavien 5.- ja 8.-luokkalaisten osuus. • Kouluterveyskysely: korkeintaan tunnin viikossa hengästyttävästi liikkuvien osuus. • FinLapset: ylipainon ja lihavuuden yleisyys ikäryhmittäin sekä mittaustietojen kattavuus.
Ikääntyneiden liikkumiskyky ja kaatumisten ehkäisy	• Tarjotaan vaikuttavaa voima- ja tasapainoharjoittelua, turvallisia lähireittejä sekä toimintakykyyn sovitettua liikuntaa. • Sovitaan hyvinvointialueen kanssa kaatumisvaarassa olevien tunnistamisesta ja ohjaamisesta kunnan ja järjestöjen toimintaan. • Tunnistetaan erityisesti iäkkäät, joilla kipu, kaatumisen pelko, hauraus tai toimintakyvyn heikkeneminen rajoittaa liikkumista.	• Tarjolla olevien ryhmien määrä • Hyvinvointialueelta toimintaan ohjattujen ja toiminnan aloittaneiden osuus. • Toimintaan pääsyn odotusaika.	• 500 metrin kävelemisessä suuria vaikeuksia kokevien osuus. • Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 yli 65-vuotiasta.

Jatkuu

Tavoite	Mitä kunnan tulee tehdä?	Vuosittaiset toimenpidemittarit	Tulos- ja vaikutusmittarit
Osallisuus ja sosiaalinen tuki	• Turvataan järjestöille tiloja ja avustuksia sekä mahdollisuus hyödyntää kunnan liikunta- ja kokoontumistiloja matalan kynnyksen toimintaan. • Tarjotaan matalan kynnyksen ryhmiä, kulttuuria, vertaistukea ja yhteisöllistä toimintaa. Tavoitetaan aktiivisesti yksinäisiä sekä kipua tai toimintarajoitteita kokevia ihmisiä. • Järjestöyhteistyössä sovitaan yhteisistä tavoitteista, yhteistyötavoista, tilojen ja avustusten käytöstä, tiedonvaihdosta sekä siitä, miten järjestöjen kokemustieto hyödynnetään kunnan hyvinvointikertomus- ja suunnitelmatyössä.	• Järjestöille maksutta tai edullisesti annettujen tilatuntien määrä. • Toimintaan osallistuneiden ja uusien osallistujien määrä / 1 000 asukasta. • Kolmen kuukauden jälkeen mukana jatkavien osuus.	• Yksinäisyyttä ja erittäin heikkoa osallisuutta kokevien osuus. • Nuorten yksinäisyystieto saadaan kuntatasolla Kouluterveyskyselystä; aikuisten tietoa Terve Suomi -tutkimuksesta silloin, kun luotettava kuntakohtainen arvio on saatavissa.
Yhteinen tietopohja hyvinvointialueen kanssa	• Sovitaan vuosittain toimitettavasta kuntakohtaisesta tietopaketista ja yhteisestä tulosten käsittelystä. • Rakennetaan ohjauspolut hyvinvointialueen palveluista kunnan ja järjestöjen toimintaan.	• Tietopaketin toteutuminen ja tietojen kattavuus. • Tehtyjen ohjausten määrä. • Osuus ohjatuista, jotka aloittavat toiminnan.	• Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan Avohilmon kuntakohtaista tietoa tule-käyntisyistä ja keskeisistä diagnooseista sekä muuta saatavilla olevaa alueellista toimintakykytietoa. • Lasten painotiedot, kaatumiset sekä Terve Suomi -tutkimuksen toimintarajoitteet täydentävät tietopohjaa. • Rekisteritietoja tulkitaan yhdessä väestörakenteen, palvelujen saatavuuden ja kirjaamisen kattavuuden kanssa.

TULE